

kiépüljenek az összeurópai tenderekről az elektronikus információs rendszerek.

9. Az adminisztratív hálózatok egyesítésével és egységesítésével az IDA kormányközi adatcsererendszer (Interchange of Data between Administrations) fokozatos megvalósítása, mégpedig nyilvános formában.
10. Számolva azzal, hogy a személyi számítógépek – főként nagyvárosi agglomerációkban – olyannyira elterjednek, szükség lesz nagykapacitású kommunikációs vonalak, ún. „városi információs fővonalak” intenzív kiépítésére.

Az EU-szándékok ismeretében merül fel a kérdés, hogy mit szól ehhez az USA, illetve rajta keresztül a nagyvilág. Velük szemben az *Albert Gore* alelnök fémjelezte tervezet, a GII (Global Information Structure) tervezete áll, amelyet nagyjából az EU szándékaival azonos időpontban kezdett kezdeményezőjük futtatni. E terv céljai és megvalósításának módszerei kísértetiesen ha-

sonlítanak egymáshoz, azonban *Albert Gore* világméretben gondolkodik az EU regionális gondolkodásához képest. Egyelőre a két koncepció mintha nem akarna tudni egymásról, bár előbb-utóbb elkerülhetetlennek látszik ez a kölcsönös tudomásulvétel.

Az amerikai tervnek mindenesetre van egyfajta politikai háttér szövege is, ami az európai tervből, minthogy elsősorban gazdasági-megvalósíthatósági kérdésekre koncentrált, hiányzik.

Albert Gore ma információs szupersztrádák megvalósításán fáradozik. Annak idején azonos nevű apja sokat tett az amerikai autósztrádák kiépítése érdekében. Így hát elmondható: az alma nem esett messze a fájától.

VLASÁK, R.: Nová evropská informační politika a svět. = I, 37. köt. 3. sz. 1995. p. 63–67.

(*Futala Tibor*)

Információtechnológiai együttműködés az Európai Unión kívüli országokkal

Az információtechnológia európai fejlesztési programja, az *ESPRIT* fontos szerepet tölt be az információs társadalom kialakításában, az európai ipar világméretű versenyképességének fejlesztésében, az Európai Unión kívüli országokkal való együttműködésben.

Metakides úr, az EU Információtechnológiai Bizottságának igazgatója az alábbiakban körvonalazta az EU-n kívüli országokkal való együttműködés lehetőségeit.

Az információtechnológia és az információs társadalom

Az információtechnológia (IT) fejlesztésének fő célja az információs társadalomban nélkülözhetetlen *információs infrastruktúra* kialakítása. Az IT-program a megoldandó problémákat kiemelt témakörökben foglalja össze. A program négy témakört emelt ki:

- nyílt mikroprocesszor-rendszerek fejlesztése,
- nagy teljesítményű számítástechnikai és hálózati rendszerek fejlesztése,
- gyártástechnológiák integrálása,
- üzleti információs folyamatok fejlesztése.

Az Európai Unió Információtechnológiai Bizottsága számos kezdeményezéssel segíti elő az információs társadalom kialakulását. Ezen belül kiemelt fontosságú az európai egyetemek és kutatóintézetek között létesített és még létesítendő 34–155 Mbit/s sebességű információs hálózat.

Az információtechnológiai program és az ipar

A program fő célja, hogy ráirányítsa az ipar figyelmét a felhasználókra és a piacokra. Nem „fehér elefántokat” kell ugyanis termelni, hanem a piacok által igényelt árut. A kutatók és fejlesztők saját ambícióik szerint dolgoztak, rendszerint állami támogatásból, eredményeiknek mindenki örült, de azokat – tisztelet a kivételnek – sohasem hasznosították. Az információtechnológiai program egyik fő célja a K+F eredmények széles körű hasznosításának elősegítése. Európában a szoftverek 70%-át ma a felhasználó szervezetek készítik el saját igényeik szerint. A bankok és biztosítóintézetek egy hadseregnyi szoftverfejlesztőt alkalmaznak.

Az információtechnológiai program oly módon szakosodott, hogy ágazati csoportokba fogta össze az ipari és informatikai szakembereket, egyeztetve az információs rendszerekkel ágazatonként kialakult nézeteiket, ezekkel kapcsolatos igényeiket és ajánlásait.

Nemzetközi együttműködés

Az információs társadalom kialakítása világméretű feladat, mint ahogy ezt 1994. februári híres beszédében (Global Information Infrastructure) *Al Gore* amerikai alelnök, majd a *Bangemann*-jelentés (Global Information Society) is megfogalmazta. A globális információs társadalom kialakí-

tása globális infrastruktúrát igényel, az emberek és hálózatoknak világméretben is együtt kell működniük. Ez nemcsak a hálózatok összekapcsolhatóságát jelenti, hanem az adatbázisok kompatibilitását és mindenki számára hozzáférhetővé tételét is. Ha például megvalósulna a könyvtári hálózatok világméretű összekapcsolása, valamint a felvitt adatok és információkeresési módok, protokollok világméretű kompatibilitása, lehetővé válna a globális K+F.

Az adatbázis-architektúráknak, interfészeknek, keresési protokolloknak egységeseknek kell lenniük, és ez csak egy nyílt program keretében nemzetközi együttműködéssel érhető el. Ebbe az együttműködésbe be kell vonni a közép-kelet-európai államok szakembereit is. Az információtechnológiai programban és más kapcsolódó programokban való részvétel minden ország számára nyitott; sajnos azonban jelentősebb központi támogatás nélkül.

Az Európai Unió kívüli országok egyetemeit és kutatóintézeteit az Európai Bizottság minden eszközzel támogatja, hogy bekapcsolódjanak az információtechnológia fejlesztési munkáiba. Az e munkákban való részvétel lehet a közép-kelet-európai szakemberek számára szellemi képességeik hasznosításának mércéje, egyben a közösség számára a jól képzett szakemberek tudásának hasznosítása. Az információs társadalom kialakításával kapcsolatos tevékenység élénkítése, a szakemberek továbbképzése, és az információk piacának kiszélesítése minden európai közös érdeke. Az IT-programiroda számos olyan kezdeményezést felkarol, amely a későbbiekben várhatóan jól hasznosítható lesz.

/CORDIS Focus, 39. sz. 1995. június 2. p. 1–2./

(Reich György)

Az orvosi-egészségügyi könyvtárak fejlődése 1974 óta: a fizikai egységektől a virtuális könyvtárig

A legutóbbi időkig a könyvtár – fogalmaink szerint – egy hely volt, manapság azonban egyre gyakoribb, hogy a használó akár íróasztalánál ülve, számítógépével távoli adatbázisokkal, könyvtárakkal lép kapcsolatba a távközlési vonalakon keresztül, és elektronikus információhordozón kap választ. A virtuális könyvtár korszakához közeledünk.

Az Egyesült Államokban az egészségügyi-orvosi könyvtárak a fejlődés élvonalában haladnak, és ebben nagy szerepe van az Országos Orvosi Könyvtárnak (*National Library of Medicine = NLM*), amely az állományépítésben, a lelőhelykeresésben és a hozzáférés növelésében, a faktografikus információszerzés támogatásában, az orvosi informatika kiterjesztésében és a használók képzésében is részletes hosszú távú tervre támaszkodik. Elsődleges hivatása az egészségügyi ellátás és az ezt szolgáló kutatás támogatása abban, hogy a számítás- és információtudomány, a távközlési technika, a fizika és a kémia vívmányaiban eligazodjon, és ezekből hasznot húzzon.

Milyen feltételek, hatások kényszerítették ki a gyors ütemű fejlődést? Az indító lökést a jól ismert információrobbanás adta meg, amely a gazdasági recesszióban a források szűkülésével párosulva feszültségekhez vezetett: a dokumentumok birtoklásáról a hozzáférés biztosítására tevődött át a hangsúly. A 70-es és 80-as évek technikai robbanása megteremtette a virtuális könyvtár felé való elmozdulás feltételeit. Az egészségügyi könyvtárakban ez a MEDLINE 1971-es megjelenésével, majd a felhasználóbarát megoldások kialakításával, használói oldalról pedig a személyi számítógépek oktatási, tudományos, diagnosztikai stb. célokra történő felhasználásában mutatkozott meg. Érdekes az egészségügyi könyvtárak fejlődésének néhány mozzanatát közelebbről is megvizsgálni, és kiemelni az élen haladó NLM szerepét.

Az első az *online forradalom*, amely bizonytalanra teszi a könyvtárosok helyzetét. A MEDLARS és más adatbázisok használata a 80-as évek elején még fokozott közvetítői szerepet követelt a könyvtárosoktól. A helyi használók eszközeinek és készségeinek fejlődése azonban lehetővé tette lokális alrendszerek (mini-MEDLINE, MaryMED, MEDLINE CD-ROM-on) és felhasználóbarát változatok (GRATEFUL MED, 1986) létrehozását, amelyek révén a használó közvetlen kapcsolatba kerül a rendszerrel. A könyvtárosok szerepe megváltozik: a végfelhasználók és a jövőbeni használók (egyetemi hallgatók) képzése, illetve az elektronikus információforrásokban való eligazítása lesz a fő feladatuk.

A nyolcvanas évek vívmánya az is, hogy az *integrált könyvtári rendszerek* a belső könyvtári funkciókon kívül a külső adatbázisok elérését, és